

КОМИССАРОВА Наталя,

начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, полковник, кандидат юридичних наук, доцент

ПОЛТАВЕЦЬ Юрій,

магістр 153М навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ІНОЗЕМНИХ КРАЇН, АНАЛОГІЧНИХ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ З ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

В контексті повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України досвід діяльності військових формувань іноземних країн, аналогічних до Національної гвардії України при виконанні завдань з забезпечення державної безпеки, набуває особливого значення. Співпраця Національної гвардії з військовими формуваннями іноземних країн, які мають аналогічні до Національної гвардії, функції та завдання, є не тільки важливою, а й корисною.

Відповідно частини 1 статті 1 Закону України “Про національну гвардію України” Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [1]. Частина 2 статті 1 даного Закону передбачає: “Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони” [1].

Пропонуємо розпочати дане дослідження з визначення того, які існують військові формування іноземних країн, аналогічні до Національної гвардії України. Серед них виділяють наступні: Національна жандармерія Франції,

Війська карабінерів Італії, Цивільна гвардія Іспанії, Національна Республіканська гвардія Португалії, Жандармерія Туреччини, жандармерія Румунії, Королівська жандармерія Йорданії та інші [2, с. 133].

Проте, необхідно брати до уваги різноманітність структури та особливостей діяльності військових формувань іноземних країн, аналогічні до Національної гвардії України. Така різноманітність залежить від державного устрою країни, національних особливостей, а також від обстановки в геополітичній сфері та викликів, що загрожують національній безпеці, на даному етапі.

Тепер коротко охарактеризуємо деякі основні військові формування іноземних країн, аналогічні до Національної гвардії України.

Почнемо з Національної жандармерії Франції. У межах даного формування діють такі структурні підрозділи, як аеродромна, морська, повітряна, річкова. Цей досвід можна вважати позитивним і для України, адже саме на аеродромах, у повітряному, річковому та морському просторах може існувати загроза державній безпеці.

Цікаво, що Національній жандармерії Франції притаманна так звана “судова” функція, яка полягає в тому, що Національна жандармерія Франції проводить розслідування окремих фактів та ситуацій, коли правила режиму охорони конкретних об’єктів було порушено та уповноважена, в разі необхідності, затримувати осіб, які здійснюють такі порушення [3, с. 15-16].

Загалом охорону громадської безпеки можна розглядати у якості охорони безпеки у найширшому розумінні цієї доктринальної конструкції. Спрямованість основних функцій жандармерії на забезпечення громадської безпеки можна вважати позитивним моментом.

Досвід діяльності Національної жандармерії Франції може слугувати для покращення діяльності Національної гвардії України в контексті об’єднання тих органів в Україні, які здійснюють охорону громадської безпеки на різних рівнях. До таких органів, крім Національної гвардії України, зокрема, належать Державна служба з надзвичайних ситуацій та Державна прикордонна служба України, Національна поліція. Дані органи хоча і підпорядковуються Міністерству внутрішніх справ України, проте в середині цієї структури мають досить великі, керівні органи, яких у Франції немає. Також досвід Національної жандармерії Франції можна використати для покращення забезпечення державної безпеки в сільській місцевості. У якості аспекту покращення діяльності Національної гвардії України з урахуванням досвіду Національної жандармерії Франції можна запропонувати налагодження безпосереднього обміну інформації між всіма органами, що складають систему Міністерства внутрішніх справ України. Такий підхід дозволить швидко реагувати на різноманітні події та ситуації, які можуть загрожувати державній безпеці України [3, с. 16-17].

Щодо досвіду Військ карабінерів Італії, то тут важливо відмітити той факт, що 30 березня 2021 року було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Національною гвардією України та Військами карабінерів Міністерства Оборони Італійської Республіки, який має сприяти виконанню завдань Стратегії національної безпеки України щодо розвитку Національної гвардії України з урахуванням досвіду держав-членів Європейського Союзу, а також – Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя в аспекті готування Національної гвардії України до завдань, які перед нею поставлені [4].

Також важливо відмітити, що нацгвардійці України проходять навчання в Центрі вдосконалення кваліфікації правоохоронних підрозділів з підтримання стабільності (CoESPU) щорічно, в місті Віченца, яке розташовано в Італії. Там вони проходять підготовку з участі в міжнародних операціях, спрямованих на підтримання миру та безпеки [5].

Цікавим є досвід Цивільної гвардії Іспанії, яка в мирний час підпорядковується одночасно як міністру оборони, так і міністру внутрішніх справ та міністру фінансів [6].

Щодо визначення перспективних напрямків удосконалення діяльності Національної гвардії України із забезпечення державної безпеки з урахуванням досвіду держав-членів Північноатлантичного альянсу та Європейського Союзу, можна виокремити наступні.

Перше, на що варто звернути увагу, - це розбудова системи та структури відомств спецпризначення Національної гвардії України. Друге - це можливості використання на транспорті сил розглядуваного підрозділу Міністерства внутрішніх справ. Задля оперативного реагування на можливі загрози державній безпеці доцільно створити мобільні підрозділи Національної гвардії України, які будуть використовувати сили втручання оперативного характеру на конкретних територіях [7, с. 30-32]. Те саме стосується і виконання органами Національної гвардії України функцій військової поліції. Також може бути запозичена така функція для Національної гвардії України, як охорона перших осіб держави та державних органів влади. Рекомендується і службовцям Національної гвардії України брати участь у миротворчих операціях та проводити “польові” криміналістичні дослідження.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про Національну гвардію України”// Електронний ресурс. - Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення 26.20.2023)

2. Агапова О. Міжнародне співробітництво як чинник вдосконалення діяльності Національної гвардії України // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 12. - С. 131-135 (С. 133)
3. Заросило В. Жандармерія Франції: виникнення, сучасний стан та форми і методи діяльності // Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Юридичні науки. - 2020. - № 1 (59). - С. 12-18 (С. 15-16)
4. Національна гвардія України та Карабінери Італії розширюють співробітництво // Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/nacionalna-gvardiya-ukrayini-ta-karabineri-italiyi-rozsiryuyut-spivrobitnictvo> (дата звернення 27.10.2023)
5. Нацгвардія України та Війська Карабінерів Італії розширюють співпрацю // Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.afisha.it/spivpratsia/natshvardiia-ukrainy-ta-vijska-karabineriv-italii-rozshyriuiut-spivpratsiu/> (дата звернення 27.10.2023)
6. Висновок на проект Закону України "Про Національну гвардію України" (щодо підпорядкування та чисельності Національної гвардії України) // Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/ХН0УА00А?an=7> (дата звернення 26.10.2023)
7. Горбач Д.О. Деякі питання організації діяльності військових формувань держави з правоохоронними функціями та можливості його використання в Україні // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2014. - № 4(67). – С. 25-34 (С. 30-32).